

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 «
 Helyben bázisos hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Textil-gyár Nagyváradon.

Ha komoly alapja van annak a beadványnak, amely tegnap érkezett le Nagyvárad város tanácsához, úgy kilátás van rá, hogy Nagyváradon egy igazi nagyszabású ipartelep, ezer munkással dolgozó textil-gyár létesül.

Bölcskei János nagyvárad lakos, mint textil-gyári képviselő beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben előadja, hogy megbízást kapott két külföldi gyárostól arra nézve, miszerint Magyarország keleti részének valamelyik gócpontján egy textil-gyár számára területet szerezzen. Folyóvíz partján egyelőre 5 kat. holdra, a megalapítás 3-ik évében pedig, további 3—4 katasztrális hold területre volna a gyárnak szüksége.

Bölcskei a beadványban kijelenti, hogy ha a város a kérelmet teljesíti, úgy a gyárat Nagyváradon létesítik s a nagyszabású gyár felöleli a fehéritést, festészetet, szövődét és fonódát, vagyis a textilipar minden ágát, úgy, hogy az összes áruk, Nagyváradon elkészíthetők legyenek. Így ez lenne Magyarországon az egyetlen gyár, mely a textiliparban az összes cikket önállóan gyárthatná.

Kijelenti továbbá, hogy mindjárt

kezdetben 500 munkást foglalkoztat s ezenkívül 12—15 éves 200 segédmunkást, kik 2—3 év alatt kiképezve, heti minimális 20 korona bér mellett állandó alkalmazást nyernek s a gyár harmadik évében 1000 munkást foglalkoztatna.

Megemlíti még a beadvány, hogy a gyárat megbízói feltétlenül létrehozzák, csak arról van szó, hogy azt Kolozsvár, Szeged vagy Nagyváradon létesítsék s teljesen a városi tanács méltányosságától függ, hogy Nagyvárad 3 millió alaptőkével bíró vállalatához jusson.

Végül kéri, hogy a tanács a következő kötelező ígéretet (optiót) adja meg:

Nagyvárad város tanácsa kötelezően kijelenti, hogy Bölcseki János nagyvárad lakos által Nagyváradon létesítendő textilgyár céljaira a Körös folyó partján 5 kat. hold területet ellenszolgáltatás nélkül átenged s amennyiben a gyár üzemét megkezdette s minimálisan 500 munkást foglalkoztat, nagyobbítás céljaira, a szükséghez képest további 3—4 kat. hold földet ugyanezen gyár céljaira ellenszolgáltatás nélkül szintén leköt s ezen kötelező kijelentés hatálytalanná csak az esetben válik, ha Bölcseki János a megalakítani óhajtott részvénytársaság cégét jelen végzés keltétől számított 2 éven belül a helybeli kir. törvényszéknél be nem jegyezteti s a gyár építését a bejegyzéstől számított 1 év alatt meg nem kezdi.

A városi tanács kötelessége, hogy

alaposan utána nézzen a dolognak s ha az ajánlat teljesen komoly, meg kell ragadni az alkalmat s ha nem volna a városnak a Körös mellett alkalmas területe, vétel útján is meg kell azt a városnak szerezni, nehogy úgy járjunk, mint annak idején a vasuti gépműhellyel, amelyet könnyelműen elszalasztott Nagyvárad s az államvasutak elvitte Debrecenbe.

Itt nem 3—4 embert foglalkoztató ruszligyárról van szó, hanem olyan gyártelepről, amely nagyon is számot tenne Nagyvárad szociális életében.

Khuen-Héderváry Bécsben.

Bécs, szeptember 20. Csak csütörtökön lesz a régóta hirdetett közös minisztertanács, de gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök már tegnap este Bécsbe érkezett. A német császár bécsi látogatásánál képviseli a miniszterelnök a magyar kormányt és úgy látszik ezzel foglalkozott az a tanácskozás is, melyet a miniszterelnök tegnap reggel folytatott herceg Pálffy Miklós magyarországi udvarnaggal is. E tanácskozás után Héderváry a német császár fogadására Schönbrunba ment. Délelőtt még látogatásokat tett a német vendégeknél és a német nagykövetségen is leadta

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Két hét Jeruzsálemben.

A szent sir templom kora Nagy Konstantin idejére nyúlik vissza, de története igen vi szontagságos. Ma a latinoké és szakadár görögöké egyaránt. A templom a Kálvária és a szent sir fölé épült; egyéb nevezetes helyiségei: a hely, melyen Jézus holttestét a jámbor nők megkenték, a hely, hol a feltámadt Üdvözítő Magdolnának megjelent, szent Ilona kápolnája, ahol a jámbor császárné az Üdvözítő keresztjét megtalálta, az Adám-kápolna stb. A Kálváriára szűk lépcsőn kell felmenni; óriási kocka alakúra faragták, s tetején három oltár áll: a keresztrefeszítés helyén, a kereszt helyén és a kettő között van a fájdalmas Szűz oltára. A kereszt helyén álló oltár a görögöké; mellette világosan látható a szikla repedése, melyről az evangélium beszél az Üdvözítő halála alkalmával. A jámbor hagyomány, mely a különböző emlékeket szereti összekapcsolni, tudni akarja, hogy Jézus vére a szikla repedésén keresztül Adám koponyájára hullott, hogy ezzel is jelezve legyen az emberiség bűnének teljes kiengesztelése. — A szent sir szintén

kockaalakúra van faragva; belseje két rekeszre oszlik, s az Üdvözítő sirja a belső helyiségben van. Nem irhaom le a meghiúsultságot, midőn azon kegyelemben részesültem, hogy július 21-én a Kálvárián, 22-én pedig a szent siron végezhettem a szent misét.

Fajdalom, az áhitatot nagyon zavarja a templomban folyó sok hangos beszélgetés, s a bejáratban üldögélő és pipázó török őrség látása.

Másik fő nevezetessége Jeruzsálemben a Haram-es-Serif (a szent terület), Mória hegyén, a régi zsidó templom területén. A tér elfoglalja Jeruzsálemben egész keleti részét, s mintegy háromszor akkora, mint a római Szent Péter-tér. Ezt eleinte magam sem akartam elhinni, de a terület bejárása meggyőzött az állítás igazságáról. Rajta áll az Omar mecset, a mohamedán világnak legszentebb mecsetje a mekkai után. A mecset előtt látható nagy kupolás épületet Dávid ítélőhelyének (Mehkemmet Daud) nevezik. A mecset igen díszes, mozaikkal gazdagon kirakott, de oly sivár, mint akár a legszebb kariói és onstantinápolyi török imaházak. Legnagyobb nevezetessége a »szent szikla«, egy óriási kőtömb, mely még a salamoni templomból való. A zsidók ezt azon kőnek tartják, melyen Ábrahám fel akarta ál-

dozni fiát; a mohamedán hagyomány szerint pedig ez a kő Mohammed után fel akart repülni az égbe, de Gábiel angyal visszatartotta; az angyal kezének nyoma meg is látszik a kővön (!). Mellette őriznek három hajszálat Mohamed szakállából. A kő mögött négyzetes táblában három és fél szeg van. Ehhez pedig az a mohamedán hagyomány fűződik, hogy eredetileg 17 szeg volt a táblában, s az ördögnek engedély volt minden világkorszakban egyet kihuzni. Egy alkalommal, midőn Gábiel angyal nem vigyázott, a sátán nagyon is nekilátott a munkának, míg az angyal el nem zavarta. Ha kinn lesz a három és fél szeg, itt lesz a világ vége. — Az ott ülő török biztatott, hogy egy frankkal vegyük meg Mohamed paradicsomát; hogy megszabaduljunk tőle, a társaság egyik tagja meg is vette azt valamennyiünk számára. (Nem a paradicsom volt ott a fő, hanem a baksis!)

A kő alatt nagy üresség van (cisterna), hol a törökök több őszövétségi szentnek és magának Mohamednek imahelyét mutatják. A törökök szerint a szent kő a levegőben függ; de a támasztó pillérek tisztán láthatók.

Sokkal fontosabb a templom alsó részén, melyben még ma is láthatók a régi zsidó templomnak egyes óriási pillérei.

KOBRÁK

cipőkülönlegességek
 Fuchs Miklósnál,

Nagyvárad, Szent László-tér 1.

Telefon: 847. szám.

névjegyet. A miniszterelnök holnap résztvesz a német nagykövetségen rendezendő dejeneur-n, este pedig az udvari diszebeden.

Az ünnepségek lezajlásával megkezdődnek a politikai tanácskozások. A közös minisztertanács — mint most már félhivatalosan is közlések — csütörtökön délután tíz órakor lesz a közös külügyminiszterium palotájában. A tanácskozáson gróf Aehrenthal közös külügyminiszter fog elnökölni és résztvesznek benne a közös minisztereken kívül az érdekelt osztrák és magyar szakminiszterek is.

Ezek közül Lukács László pénzügyminiszter már tegnapelőtt délután Bécsbe érkezett, de onnan tegnap reggel automobilon Semmeringre utazott ott időző családja látogatására. A pénzügyminiszter holnap este tér vissza Bécsbe.

Ugyancsak félhivatalos jelentés szerint egyelőre nincs szó arról, hogy a miniszterelnök kihallgatásra menne a királyhoz.

Tegnap délután Bécsbe érkezett gróf Khuen-Héderváry Károlyné is, aki két napot tölt Bécsben.

A Tiszántul sajtópere.

Még a múlt évi szeptember hó 28-án megirtuk, hogy a bérfenyéri előljáróság sztrájkol s a közbiztonsági intézkedéseket nem fogadatosítja. A közlemény alapján az előljáróság nyilvános rágalmazás miatt feljelentést tett lapunk ellen. A közölt cikkért lapunk munkatársa Tyll János vállalta a felelősséget, aki tegnap ült e miatt az esküdszék előtt a vádlottak padján.

A törvényszék az esküdszék megalakítása után az ügy érdemi tárgyalását kezdte meg. Elsősorban Tyll János vádlottat hallgatta ki a bíróság. Tyll János elismerte a cikk szerzőségét, azonban kijelentette, hogy a cikkhez az

A Haram-es-Serif déli végén áll az *El-Aksa* (a legtávolabb) mecset, eredetileg Justinianus császár korából való keresztény templom. Ablakain mindenféle rongyok függnek; megtudtuk, hogy ezek voltaképpen fogadalmi dolgok. Két oszlopa egymáshoz nagyon közel áll, s az a hit tartja magát, hogy aki a kettő közt el tud menni, bejut a paradicsomba. Ma már a hatóság eltiltotta ezt a kísérletet, mely nem egyszer szomorúan végződött.

A haram keleti falának egyik kiszögellése is szerepel a mohamedán hitben. Az utolsó ítélet napján ezt a kiszögellést az Olajfák hegyével kötélni fogja összekötni a Jozafát völgye felett, melynek egyik oldalán Krisztus, a másikon Mohamed fog ülni. A lelkeknek majd át kell sétálniuk a kötélén; a jók ezt könnyen megteszik, a gonoszok azonban a mélységbe hullanak.

A régi zsidó templomtól északra áll szent Anna temploma, melynek helyére a IV. századig felmenő hagyomány Szűz Mária születését teszi; közvetlenül mellette látni a Bethesda-tavat, melynek vize csodálatos gyógyító erővel bír*. Ott van a görög katolikus szeminárium is. Ugyanezen az utcán (a »Via dolorosa«) van az Ecce Homo templom, Jézus megostoroztatásának szentélye és az a kaszárnya, amelynek udvaráról a keresztuti ájtatosság szokott megindulni, mint első állomásról.

Igen megható a keresztut azon utcákon végig, amelyeknek irányában maga az Üdvözítő vitte a súlyos keresztet. Ez ájtatosságot minden péntek délután 3 órakor körmenet végzi a ferencendi atyák vezetése alatt.

A régi zsidó templom nyugati falánál szok-

* Ján. 5, 2 skk.

információkat Szlavik István tenkei írszolgabírósi díjoktól kapta. A vádlott kijelentette s támlappal bizonyította, hogy mikor a cikk tartalmának valótlanágáról meggyőződött, azt nyomban megcáfolta s az előljáróság tagoknak ezáltal elégtételt szolgáltatott.

A tanúkihallgatások folyamán Kovács Imre másodbíró többek között elmondta, hogy igaz ugyan, hogy megcáfolták a cikket, de ők szemtől szembe akarták látni az íróját. Az elnök kérdésére a feljelentő elmondta, hogy a cikk tartalmáról a *Tiszántul*-ból értesültek a községben és a lakosság előtt ezáltal rágalmazva voltak. A feljelentőnek emez állítását Tyll János tagadta, hivatkozva arra, hogy a *Tiszántul* Bélfenyérben csak a plébánosnak jár, tehát a nép innen nem szerezhetett értesülést, de a *Tiszántul*-ból sem szerezhetett amugy sem értesülést a lakosság, mert sajna közülök sokan nem tudnak olvasni.

Ezután Tyll János Szlavik István tanuval mint a *Tiszántul* akkori tudósítójával azt bizonyította, hogy az előljáróság tagjaival a cikk megjelenése után megindult a béke tárgyalás, azonban az előljáróság semmiféle elégtételadásba nem merül bele, hanem a következő felelettel válaszolt:

— »Vagy 1000 koronát fizetnek, vagy valakinek az állásába kerül ez a dolog.«

Szavik különben tagadta mintha tőle kapta volna munkatársunk az egész tudósítást. Szlavik vallomásának megczáfolása végett *Liszka* Gyula vármegyei nyilvántartót hallgattatta ki dr. Krüger Aladár védő. *Liszka* vallomása kedvező volt.

A vádbeszéd.

A tanú kihallgatások után *Kármán* Elemér dr. kir. ügyész, mint a vád képviselője mondta el vádbeszédét. Beszédében a bűnösséget bizonyította s a jóhiszeműséget akarta elvitatni a cikk írójától.

Rámutatott arra is, hogy a mai újságírók nagyon felületesen járnak el híradásaik feldolgozásában. Kofákkal, rabokkal, börtönőrökkel

tak siránkozni a zsidók minden este, főleg pénteken. Lehetetlen meghatottság nélkül nézni e szerencsétleneket, mint érzik nyomorúságukat, anélkül azonban, hogy szemük az igazság fényét megismerné. Ott sirnak, jajgatnak, fejüket odaszorítják a régi dicsőség maradványaihoz. Az ember szinte hallja az Úr Jézus fájdalmas intő szavát: »Jeruzsálem, Jeruzsálem, hányszor akartam összegyűjteni fiaidat... de te nem akartad!«

A város nyugati oldala az örmény negyed. Ott látható a monophysita örmény pátriárka nagy temploma, a szent Jakab katedrális, mely valamikor szintén a katolikusoké volt, de az örmények erőszakkal eltulajdonították; mellette van az örmény szeminárium. Kisebb szentélyek az örmény negyedben: Annás háza, az Olajfák kolostora (Dér-ez-zétün), s a Sion-kapun kívül Kaifás lakása.

Ugyancsak a Sion-kapun kívül őrzik a mohamedánok az utolsó vacsora termét és Dávid sírját. A coenaculum helyén ma egy régi, a keresztetek korából való templom kriptája áll; fájdalom, szentmisét nem lehet mondani azon a megható helyen, ahol az Üdvözítő az Oltárszentséget szerette és ahol a Szentlélek az apostolokra szállt. E szent hely mellett a törökök egy — valószínűleg üres — közönséges sírt őriznek, mint Dávid sírját; keresztény vagy zsidó oda le nem mehet. Mellesleg megjegyzem, hogy egész sereg török őrizi a »nebi Daud« (Dávid próféta) sírját és a coenaculumot s mégis vagy 10 percig tartott, míg az épület kulcsát elő tudták keríteni.

A utolsó vacsora termének közvetlen közelében a folyó év tavaszától kezdve diszes templom emelkedik, a *Dormitio* temploma. Azon a helyen épült, amelyet Vilmos császár kapott

tárgyalnak azokról kérnek információkat. A jelen esetben a bűnösség előfokát azonban ő maga sem tartja súlyosnak, s ezt az által nyilváníttja, hogy az esküdték előtt feltárja, miszerint nem mondja ő sem, hogy a legszigorubb büntetést alkalmazza a törvényszék, mert van minimális pénzbüntetés is, amelynek végrehajtását az új büntető novella értelmében fel is lehet függeszteni. Ezután dr. Krüger Aladár tartotta meg védő beszédét.

Krüger védőbeszéde.

A védőbeszédet dr. *Krüger* Aladár az ügyész vádbeszédjéhez kapcsolta. Azt mondta az ügyész, hogy a védelem a vádlott fiatalságára való tekintetre fog hivatkozni. Kijelenti a védő, hogy erre fölöslegesnek tart minden célnél, ellenkezőleg, köszönetet mond az ügyésznek, hogy erre a figyelmet felhívta. Hajlandó lett volna egyébként a kérdést minden vád- és védőbeszéd nélkül az esküdszék ítélkezése alá bocsátani. Vázolta ezután a dolog historikumát, melyből kétségtelenül megállapítható, hogy Tyll János jóhiszeműleg járt el és mikor tudomására jutott, hogy tévedett, sietett a közönségnek a kellő elégtételt magában a *Tiszántul*-ban megírni. Ez azonban az előljáróságnak nem volt elég, ők ezer koronát követeltek, mint a hogy egyik előljárósági tag Elasztikus tömörséggel kifejezte magát: vagy ezer koronát fizetnek, vagy valakinek az állásába kerül ez a dolog.

Meggyőzően fejtegette, hogy Tyll Jánosnak esze ágában se volt Bélfenyér előljáróságát megrágalmazni, teljesen jóhiszeműleg járt el. Rámutatott, hogy a *Tiszántul* soha senkit területében meg nem támad s a mit az ügyész a sajtó kinövéséről úgy általánosságban elmondott, abból a *Tiszántul*-ra egyetlen betű sem áll meg. Tévedni azonban emberi dolog; csak akkor be kell látni a tévedést. Ezt megsejtette Tyll János is, megadta a teljes elégtételt — s van-e szebb, nemesebb elégtétel, mint a mit sértő önkényt nyújt? Ez a nemes elégtétel azonban, mely pedig intelligens ember előtt minden bírói ítéletnél többet ér, nem Bélfenyér érdemes volt előljáróságának; nekik az ezer korona kellett volna.

II. Abdul Hamid szultántól, s ő azt a német katolikusoknak ajándékozta. A hagyomány erre a helyre teszi a Boldogságos Szűz halálát, innen is kapta nevét: elszenderülés. Beuroni német bencéseké a templom, kiknek ugyanott szép archaeologiai muzeumuk is van; a templom tornyáról pedig gyönyörű kilátás nyílik a Ghórra, a Holttengerre és a moabita síkságra.

A templom pompás alakjáról és felszenteléséről az idej újságok is megemlékeztek; csak annyit jegyzek meg, hogy a harangokat egy zarándoklat húzta fel, mert a törökök kézzel-lábbal tiltakoztak a harangszó ellen. Az oltárok közül kettőnek mozaikja már kész; a többihez még a jószívűek adakozása szükséges.

A város északkeleti részén, a jaffai kapu közelében van a latin pátriárkátus; a pátriárka titkára nem régen halt meg, s most maga a helynök, ki különben szintén fölszentelt püspök, végzi a titkári teendőket. Ugyanarra vannak a különféle nemzetek postái, a Nötre-Dame de la France (Francia szálló), az assumptionisták háza, számos iskola és kórház, nemkülönben a Salvator templom a Szentföld custodiájával. Az újabb városrész legnagyobb részét német és orosz telepités.

Nagyon kedves dolog volt egy-egy délután kísértelni az Olajfák hegyére, el-elmeikedni a Gethsemani-kertben, Jézus haláltusájának helyén, vagy felmenni a mennybemenetel helyére, a Pater-noster templomba, melynek falain magyar nyelven is olvasható a »Mi Atyánk«. E táblát nagyváradi ember állíttatta fel, Propper N. János, a felső kereskedelmi iskola megalapítója és első igazgatója. Az Olajfák hegyén emelkedik a karmeliták kolostora, a Viri Galilaei templom, hol az angyal megvizsgáltta a

Az a kérdés áll az esküdtek előtt, *bűnös-e* ezek után az a Tyll János, aki a teljes elégtételadással a megsértett jogrendet helyreállította? Van-e bűnös akkor, a mikor az jogrenden esett sérelem helyreállított és az egész bűnper már csak üldözés semmi más? Nyugodva várja az esküdtek igaz mondását, mert tudja, hogy az esküdtek becsületükre és lelkiismeretükre. Isten és ember előtt fogják igazságos verdiktjüket megadni.

A felmentő ítélet.

Krüger hatásos szép védbeszéde után az esküdtek határozathozatalra vonultak vissza. Egy negyedórai tanácskozás után *Keszthelyi* Zoltán esküdtek elnöke kihirdette a határozatot, mely Tyll Jánost *nem bűnösnek* mondta ki. Az esküdtek verdiktje alapján a törvényszék Tyll Jánost a vád és következményei alól *felmentették*.

A védő és vádlott megnyugodtak, az ügyész semmiségi panaszt jelentett be.

A kolera.

Mohács, szept. 20. A tegnap megbetegedett és kórházba szállított Madrics Istvánon és Sámson Margiton kívül újabb beteg ma délig nem volt. Ezen me betegedések — bár a város belső területén történtek — már nem izgatták fel annyira a közönséget, mint a vasárnapiak. A járványkórházat kibővítették, tíz új ágyat helyeztek el benne. Intézkedések történtek az iránt, hogy a mohácsi óvoda szükség esetén járványkórházzá legyen átalakítható. Ma érkezik Mohácsra dr. Frank Ödön közegészségügyi főfelügyelő, a belügyminiszter küldötte.

Sárosmegye veszedelme.

Eperjes, szept. 20. Sárosmegye tegnapi közigazgatási bizottsági ülésén Bornemissza Lajos országgyűlési képviselő intézkedést kért a koleraveszély ellen s kérte, hogy az ujonnan szervezett husz körorvosi állást sűrűszen töltsék.

Jézus távozása miatt szomorkodó apostolokat,* közelében az Augusta német császárnéről nevezett hospitium, s a ferencrendűek Gethsemani kertje mellett, az oroszok területén a hatalmas, öt kupolás Magdolna-templom.

A Jozafát völgyében négy nagyobb, kőbe vésett emlék áll, melyeket a nép hite Jozafát, Absalom, szt. Jakab első jeruzsálemi püspök és Zakariás sirjának tart. Távolabb, a Botrányok hegyének lejtőjén fekszik Kefer-Siltwan talu, melynek lakói között sok a bélpoklos.

A dominikánus zárda közelében látható az u. n. Jeremiás-grotta és a király-sírok, melyeknek eredete az I. keresztény századba nyúlik vissza; Helena adiabenei királyné alkotásának tartják.

Igen sok lelki gyönyörűséggel és okulással szemléltük a multnak ezen nagyszerű emlékeit, s esténként jól esett házunk tetején holdfényben sétálva összegezni és megbeszélni tapasztalatainkat. A jó páterek szivessége, s az osztrák-magyar zarándokház rektorának jósága lehetővé tették, hogy a szent várost és környékét alaposan megismerhessük. Bár ezer és ezer kilométer választott el hazánktól, bizonyos tekintetben mégis otthon éreztük magunkat *El-Kuds*ban, »a szent város«-ban, mint az arabok Jeruzsálemet nevezik és valóban nagyon hamar jött el a pillanat, mely bennünket ez áldott helyekről távozásra szólított. De biztat a remény, hogy nem utóljára jártam az Ur Jézus hazájában és valóban őszinte szívvvel, teljes meggyőződéssel mondtuk a búcsuzás alkalmával barátainknak: A viszontlátásra!

Dr. Pataky Arnold.

* Apost. Csel. 1, 11. skk.

sék be. Orló határállomáson az utasok fertőtlenítését tanácsolta és állami járványorvosok kiküldését. Az alispán sürgős felterjesztést intézett a belügyminiszterhez.

Kalocsán egy halott.

Kalocsa, szeptember 20. Szabadi János hatvanéves ember ma a kórházban ázsiai kolerában meghalt. A másib két beteg jobban van. Újabb megbetegedés nem fordult elő.

Ovintézkedések Fiumében.

A fiumei kormányzóhelyettes, gróf Wickenburg István körrendeletet bocsátott ki a kolera-járványnak Fiume és a magyar-horvát tengerparton való fellépése esetén követendő eljárásra. A körrendeletben felszólítja a kormányzóhelyettes a hajózási társaságokat a hajók tisztántartására, utasításokat ad az ivóviz felvételére, a hajóorvosok alkalmazására, a hajók orvosi ellenőrzésére, végül pedig betiltja a kirándulási hajójáratokat.

Két beteg Bécsben.

Bécs, szeptember 20. Tegnap délutántól ma délig Bécsben három koleragyanus eset fordult elő. Ezek között kettő komoly, az inficiáltakat a megfigyelőbe szállították, a harmadikról megállapították, hogy nem kolerás és szabadon engedték.

Budapest, szeptember 20. Ma itt három ember betegedett meg koleragyanus körülmények között. A betegeket kórházba szállították. Jelenleg Budapesten öt koleragyanus beteg van.

Két petíció. A Kurián ma két petíciót tárgyaltak. Az első tanácsban a dr. *Faniga* János szabadkai mandátuma ellen beadott petíciót tárgyalták. Itt dr. *Tetlenni* Armin ellenpetíciót adott be, de elutasították. A délelőtt a petíció ismertetésével telet el.

A második tanácsban dr. *Muzslay* Gyula nógrádi petícióját támadta a bukott Kállosypárt ügyvédje. A tárgyalást holnap folytatják.

UJDONSÁGOK.

A X. Katolikus Nagygyűlés.

A X. Katolikus Nagygyűlés védőségét újabban *Radnai* Farkas besztercebányai püspök, diszelnökségét pedig *Esterházy* Miklós Móríc gróf fogadták el s erről az Országos Katolikus Szövetség elnökségét a következő levelekkel értesítették:

Közéletünk folytában minden nap, minden óra újabb és újabb mozzanatot vet fel, mely arra indít, hogy a Katolikus Nagygyűlésnek e. idén is megtartásáról s kitűzött napjairól Excellenciád kegyes értesítését a teljesült vágy örömevel üdvözöljem. — Hiszen a legtárgyalogabb szemlélés sem tudja szépíteni, vagy épen tagadni azt, hogy az ellenfél immár ellenségünk lett; hogy minden megmocsanásunkat gyanúsító és népszerűlítő láрма követi; hogy lelkiismeretünk megnyilatkozásai is pellengére állítvák; — ellenben közhasznú munkásságunk tényeire ügyet sem vetnek. Mindegy. Rajta kell lennünk és remélnünk, hogy a mostani kath. Nagygyűlés, az eddig is példásan tanusított ker. szeretet, türelem, jog- és tulajdonszertelet szellemében, — a kath. öntudat hitebb ápolásását, a hitből éles bátrabb nyíltságát, a testvéries együttérzés, meg összetartás hatékonyabb erőit, szóval a védekező és építő munkásság bővebb tetteit fogja eredményezni. Mert bátorság és munka nélkül sikerre nem

számíthatunk. Az ezen cél felé törekvés támogatásául kötelességszerűleg is elfogadom a felajánlott védnöki tisztelet; míg részvétjegyemet az Igazgatósághoz egyidejűleg áttett háromszáz koronával váltom meg.

Fogadja Nagyméltóságod és Elnöksársai szent ügyeink fölkarolásáért nagy köszönetem s mindenkori mély tiszteletem nyilvánítását.

Radnai Farkas s. k.
besztercebányai püspök.

Igaz örömmel vettem Méltóságod nagybecsű átiratát, melyben a X. Katolikus Nagygyűlés egyik diszelnökségének elfogadására felkérni méltóztatott. Manap, midőn egyrészt a vallást tisztán, mint az egyesek magánügyét és annak gyakorlását és érvényesítését csupán csak az ember ingadozó, de másrészt szent egyházunk örök tanait az emberi ész gögös elbizakodottságával bírálják meg, — kétszerezsen is szükséges, hogy minden hitű katolikus oda törekedjék magatartásával, példaadásával és minden, a rendelkezésére álló erejével saját működési körében vallásunk tanainak társadalmi uton való érvényesítését előmozdítani addig, amíg más uton a közállapotaink keresztény irányban való fejlesztése és átalakítása nekünk nem sikerült.

Midőn tehát a diszelnökséget elfogadnám, csakis kötelességszerű hitvallást tenni vélek.

Nagyméltóságod buzgó törekvésének legedesebb sikert kívánva ide mellékelem a Nagygyűlés anyagi kiadásainak némi fedezésére szánt szerény adakozásomat.

Őszinte tisztelettel:

Gróf Esterházy Miklós Móríc s. k.

* **A kalocsai érsek állapota.** A beteg egyházi, mint kalocsai tudósítónk telefontozza, az éjszakát igen rosszul töltötte. Újabb *asztmatikus rohamai* voltak, amelyek lehetlenné tették, hogy egy percig is aludjék. Reggelre *jobban lett valamivel*, környezete mind a mellett *el van készülvé a legrosszabbra*. *Kéily* tanár, aki tegnap megvizsgálta a beteget, a vizsgálatot követő konziliumon *szívurokgyuladást* konstataált, ami komplikálja az érsek betegségét. Valószínű, hogy az agg egyházfejedelem *asztmatikus rohama* ismétlődni fog. Reggel nagyon bágyadtnak érezte magát, mert négy nap óta alig aludt. Reggelire kakaot ivott, amit jó étvágyal költött el.

* **A megye közgyűlése.** Biharvármegye törvényhatósága ma tartja meg az évi őszi közgyűlést. A közgyűlést megelőzőleg tegnap a szabadelvű párt értekezletet tartott, melyen csaknem minden ügyben ugyanolyan állást foglaltak mint a szakosztályok javasoltak. A közgyűlés egyébként legnagyobb részt jelentelen ügyeket fog tárgyalni.

* **Kinevezés.** A vallás- és közoktatási miniszter dr. *Kriszán* Gábor nagyváradi állami iskolai tanítót és nejét a kolozsvári állami iskolához tanítónak, illetve tanítónővé nevezte ki. — A nagyváradi kir. itélőtábla elnöke vezetésével álló kir. itélőtábla kerületében *Illyés* János végzett joghallgatót ideiglenes minőségű díjtalan joggyakornokká nevezte ki.

* **Iskola megáldás Bikácson.** A nagyváradi I. szert. káptalan Bikács községben a mai kornak megfelelő külön leányiskolát építtetett. A csinos és jól berendezett iskola megáldása, ünnepélyes keretben tegnap ment végbe. Az ünnepélyen dr. *Kardásonyi* János prépost kanonok, *Vasady* Lajos kir. tanfelügyelő, a kerülethez tartozó papság és a környék intelligenciája volt jelen. A megáldás szertartását dr. *Kardásonyi* János prépost-kanonok végezte. Délben *Csicsay* Alajos plébános lakomát adott az előkelő vendégek tiszteletére.

* **Itt az ősz.** Hogy is mondja a nagy költő: »Még nyílnak a völgyben a kerti virágok, Még zöldel a nyárfa az ablak előtt...« De bizony már itt az ősz ismét, már t. i. a hivatalos, a csillagászati. Ma van az éjnap egyenlőség, a Nap éjjeli és nappali íve a horizont alatt és felett egyenlő. A Nap ma az egyenlítőben delel. Ettől kezdve nappali órái kisebbek, az éjjeliek nagyobbak és ez így fog tartani a tél kezdetéig, mikor a nappali ív a legkisebb lesz. Azért még van részünk meleg napsugárban, mert hiszen a fizikai ősz csak október végén szokott beállani. A vándormadarak jó része is elköltözött már s majd csak tavasz beálltával »jön a daru, meg a gólya, Mire kivirít a róna...«

* **Rendkívüli városi közgyűlés.** Emeltettük, hogy a városi tanács, tekintettel a fenyegető kolera veszélyre, több utcának sürgős csatornázását rendelte el. Ezt csak úgy tudják keresztül vinni, ha nem várják be az októberi közgyűlést, hanem azonnal intézkednek a legveszélyesebb és legelhagyottabb utcák csatornázása iránt. A főispán távollétében *Rimler Károly* polgármester holnapra rendkívüli városi gyűlést hívott össze s erről a törvényhatóság tagjait a következőkben értesítette: Felkérem th. bizottsági tag urat, hogy 2 utcának sürgős csatornázására vonatkozó tanácsi előterjesztés tárgyában folyó évi szeptember hó 22-én csütörtökön délután 3 órakor tartandó rendkívüli közgyűlésen megjelenni sziveskedjék. Nagyvárad, 1910. szeptember hó 19. *Rimler Károly*, polgármester.

* **Dij Vitális fejére.** A bihari haramia alakja ugylátszik kiemelkedik a lokális érdeklődés köréből. Az egész ország Vitális Imréről beszél, egyesek a régmúlt betyárvilág élő anachronismusaát látják benne, mások a modern technika vívmányaival, gukkerrel, puskával felszerelt új betyár-typusát fedezik fel a berettyószentmártoni kis vörösképi parasztban, ez a legaktuálisabb téma kávéházban, társaságban egyaránt, a pesti lapok csak úgy osztják a cikkeket róla, szóval Vitális Imre ma a legaktuálisabb ember Magyarországon. Es *Tolnai Simon* sem volna *Tolnai Simon*, ha nem csipné fölön ezt a pompás alkalmat és nem hozná a »Tolnai Világlapját összefüggésbe a Vitális-üggyel. A zseniális újságcsináló ugyanis levélben tudatta tegnap a nagyváradi kir. ügyességgel, hogy 500 koronát ajánl fel annak, aki 6 héten belül Vitális nyomára vezet. Tehát rajta! A Vitális-ügy még valakinek szerencsét hozhat! A kitűzött díj eddig a belügyminisztérium 2000 koronájával együtt 2500 korona.

* **Az általános csatornázás kiépítése.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága az általános csatornázási munkálatok kiadásánál tudvalevőleg a derítőmedence készítését is a nagyváradi csatornázási vállalatnak adta ki, dacára, hogy volt egy idegen vállalkozó, aki 3600 koronával olcsóbb ajánlatot adott be. A törvényhatóság ezen bizalmáért és szives jóindulatáért a nagyváradi vállalat tagjai: *Rimanóczy Kálmán* és *Béla*, *Rendes Vilmos*, *Ince Lajos* és társa, *Rosenberg Izsó* köszönetet mondanak a városi tanácsnak és törvényhatóságnak tegnapi beadványukban s bejelentik, hogy nem kívánják, miszerint a város többet fizessen, mint amennyiért más vállalta a munkát s így a 3600 korona különbözetet önként elengedik.

* **Novelli megőrült.** Novelli, a nálunk is jól ismert olasz színész, mint Rómából jelentik, megőrült. Novelli a nejeének halála óta — a felesége öngyilkos lett — buskomor volt és állapota most legutóbb olyan aggasztóra fordult, hogy hozzátartozói beszállították a firenzei elmeegógyintézetbe.

* **A kolera Bihar megyében.** Bihar megyében ez idő szerint nincs kolera. A hatóságok azonban már nagy apparátussal kezdtek meg az előkészületeket az irányban, hogy a veszedelmes betegségnek gátakat emeljenek s megakadályozzák annak tovább terjedését. Dr *Móricz Ernő* javaslatára az alispán körrendeletet bocsátott ki minden járásiorvoshoz. A rendeletben az orvosok a legszigorúbban vannak utasítva az egészségügyi intézkedések betartására. Ezenkívül köteles minden járási orvos a kolera elleni orvosságot megszerezni és készenlétben tartani. Sőt nem csak az orvosok tartoznak ezt az orvosságot beszerezni, hanem minden községben el kell vele látni a tanítókat, papokat és más intelligensebb embereket, hogy a baj fellépte esetén azonnal alkalmazhassák.

* **Összeesett a piacon.** *Márk György* vizesgyámi földmives tegnap bejött a nagyváradi hetivására. Ügyes-bajos dolgait végezte a piacon, de egyszerre összeesett. Természetes, hogy a mai kolerás időben csakhamar nagy riadalom keletkezett, azonban az orvos konstataulta, hogy régi szervi baja támadta meg az öreg embert. Beszállították a kózkórházba.

* **Tűzek Nagyváradon.** Tegnap kétszer is kiszóllították a tűzoltókat. Az első esetben Össiben egy marbahizláló istálló égett le. A másik tűz este fél 20 órakor volt. A tűz *Lukács György* utca 10 sz. alatt volt. ahol egy faskamara esett a tűz martalékává. A tüzet mindkét esetben csakhamar lokalizálták a tűzoltók.

* **Elmarad a népfölkelési szemle.** A honvédelmi miniszter értesítette Bihar megyét és Nagyvárad városát, hogy az október 6—8. napokra hirdetett népfölkelési szemle, a fenyegető kolera-veszedelem miatt elmarad. Elrendeli a miniszter, hogy ezen intézkedését a legszélesebb körben hirdessék meg.

* **Nem számolt el a gyűjtéssel.** *Van Mona Alfréd*, róm. kath. plebános, alsójárai lakos, a m. kir. belügyminiszter 74553—1910 VI. sz. rendeletével a folyó évben egy évre az ország területére tíz könyvvel könyvörömlény gyűjtési engedélyt kapott. Az egyik könyvvel való gyűjtéssel a plebános *Szabó G. István* alsójárai illetőségű és lakost bízta meg, aki f. évi augusztus hó 12-én el is indult gyűjteni Kolozsvárra s állítólag a Bánffyhunyadi—Nagyvárad utvonalon halad. Miután nevezett a gyűjtés eredményéről nem számolt be megbízó lelkesedének s magáról mindeztideig életjelt nem adott, erős a gyanu, hogy a gyűjtést saját céljaira eszközli, a begyűlt pénzt maga használja fel. A rendőrség a derék gyűjtőt keresi.

A legujabb!	A legszebb!
Felöltők	Bluzok
Kosztümök	Aljak
Toilettek	Pongyolák
Gyermekruhák	
Készen és méret után olesó szabott áruk mellett. Szövet, selyem ruha kelme különlegességek.	
SPITZER BÉLA	
Nagyvárad, Rákóczi ut.	
Elsőrendű angol és francia gyásruhák 12 óra alatt készülnek.	

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK legjobb minőségben és : kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

* **Az utadó kivetési lajstromok közszemlén.** Nagyvárad városában az 1910. évi utadó kivetés befejeztetett, ennét fogva a kivetési lajstromok az 1890. évi I. t.-c. 23-ik §-a alapján folyó év szeptember hó 26-tól folyó év október hó 11-ig a városi adóhivatalnál és pedig az I-ső O. aszi kerületre nézve a 21-ik a II. Ujvárosi kerületre nézve és a váraljai kerületre nézve a 26-ik számú szobákban 15 napi közszemlére kitétetnek és pedig oly figyelmeztetéssel, hogy azokat az érdekeltek a hivatalos órák alatt megtekinthetik és az összeírás ellen a közigazgatási bizottsághoz intézendő s a polgármesteri hivatalnál benyújtható felszólalásait a kitűzött határidőn belül megtehetik. Erről a városi adóhivatal és a hirdetmény közzététele végett *Sólyom Gyula* t. b. irod. igazgatót értesitem. Nagyvárad, 1910. szept. 17. *Rimler Károly*, polgármester.

Értesítés!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férfiszabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

* **Megdézsmált üzlet.** Zsombolyáról írják, hogy *Nettler Márton* gyártási lakos kereskedő kárára f. hó 10 ére virradó éjjel ismeretlen tettes lopást követett el. Üzletbelyiségének ajtaját kifeszítve, behatolt s onnan egy drb 800, egy darab 700 és egy darab 4000 koronás váltót, továbbá 4 darab 20 és 6 darab 10 keronás aranypénzt, 4 darab 10 koronás bankjegyet és 140 korona értékű 5 és egy koronás ezüst pénzt, összesen 5500 korona váltóértéket és 320 korona készpénzt ellopott. A tettest a rendőrség keresi.

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó
Nagyvárad, Szt János-utca.

* **Óriási tulhalmozott áruaktár** folytán csillárjaimat gyári árban kiárusítom. Ventilátorok, szellőzők, telefonok, csengők, villámhárítók, mindennemű világítási berendezések a legmértányosabb áron beszerezhetők **Stern**, Nagyvárad, Bémer-tér 3. Telefon 556. szám.

A Bonbonniére szeptemberi szenzációs műsora vetekedik a leglátogatottabb fővárosi varieték műsorával. Kondor Ernőnek pompás magánzámái. Vágó Géza humoros jelenetei. Cserey Irma énekszámai, nagy látványos táncz és artista attrakciók. A Faun és Nymia mitológiai jelenet káprázatos látványossága teszik változatossá a kimeríthetetlen gazdaságu műsort. Pompás eleven kedély teszi forró hangulatúvá a Cabaret Blanc éjféltáni előadásait. Elsőrangú, Nagyváradon páratlan francia konyha áll a közönség rendelkezésére. Vasárnap délután fél 4 órakor fehér családi és gyermek előadás fél helyárrakkal. Jegyek egész nap este 8-ig előre válthatók Kiss Dávid dohánytözsdejében, Wikus cukrászdájában s délután a bonbonniere pénztáránál.

Uraim, önök ismernek engem?

Nem vagyok mai csirke, aki bármilyen magasztalásnak beugrik. Hanem a szodeni ásványviz-pasztila, természetesen a valódi Fay-féle, azt már dicséret illeti. Vettem belőle, mert sokan ajánlották, de úgy látom, hogy ezt a csodatevő szert nem lehet elég melegen ajánlani. Hatása kifogástalan és oly kényelmes, olyan kívánatos az egész szervezetnek! Le a kalappal Fay valódi szodeni pasztilája előtt! Egy doboz ára csak 1 kor. 25 fillér.

Főképviselet Magyarország és Ausztria részére: W. Th. Guntzert, cs. és k. udv. szállító, Wien, IV—1. Grosse Neugasse 17.

x A Lloyd kávéház modernül berendezett helyiségében szeptember hó 21-én a következő pompás mozgóképek kerülnek bemutatásra. 1. A politika. 2. A büszke veterán. 3. Báljátékok. 4. Egy pár cipő potyára. 5. Dicsőség utja. 6. Gompostű. 7. Capri szigetek. 8. Uszóverseny Németországban. Belépti-díj nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kitűnő ételek- és italokról gondoskodva van és az előadás rossz időjárás esetén bent a helyiségben tartatik meg. Becses pártfogását kérnek mély tisztelettel *Hartstein és Urlei* kávéház-tulajdonosok.

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t. vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra, melyek csak fiók üzletünkben jutnak eladásra **szabott** egységárak mellett.

Moskovits Farkas és Társa
cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

Rákóczi-ut Bazar épület.

Vidéki megrendelések pontos és gyors ellátást nyerne.

A bécs-velencei gyorsvonat katasztrófája.

Tíz halott, nyolcz súlyos sebesült.

Bécs, szeptember 20.

Nagy a rémület városszerte. A bécsi gyorsvonatot, a mely tegnap este indult Velence felé, katasztrófa érte Stájerországban. Az első hírek arról szóltak, hogy az utasok közül senki sem menekült meg sértetlenül.

A Déli vasút igazgatóságát telefonon ostromolták kérdésekkel azok, a kiknek hozzátartozóik tegnap este utaztak el Velenczébe. De délelőtt

tíz órakor még nem jött részletes jelentés a katasztrófáról, csak annyit tudtak, hogy az összeütközés Rottenmann állomás közelében történt Selzthal és St.-Michael között.

Bécs, szeptember 20.

A vasuti szerencsétlenségről déltájban a következőket jelentik: A bécs-velencei gyorsvonat, a mely tegnap este kilencz órakor indult Bécsből, Rottenmann állomás közelében összeütközött a velence-bécsi gyorsvonattal. A Bécsből elindított gyorsvonatnak Selzthal után már félórás késése volt, a melyet be akart hozni. Valószínűleg a késés okozta a katasztrófát. Hajnali fél három órakor találkozott a két gyorsvonat. Nyilván a mozdonyvezetők és a rottenmanni állomás ügyeletes tisztviselője a hibásak. Az utasok közül tíz ember meghalt, nyolcz súlyosan megsebesült.

Rottenmann, szeptember 20.

Hajnali fél 3 órakor borzalmas vasuti szerencsétlenség történt az állomáson. A Róma felől érkező gyorsvonat teljes sebességgel belefutott az állomáson veszteglő bécsi gyorsvonatba. Rettenetes volt az összeütközés. A waggonok egymásra torlódtak. Az összeroppanás iszonyu dörejellel járt. Az utasokat álmukból riasztotta föl.

Három ember azonnal meghalt. Tíz súlyosan sebesültet huztak ki az összetörött kocsik alól. A sebesültek közül néhány perc múlva még négyen meghaltak.

A katasztrófa színhelyén csupa rom minden. A két lokomotív, a két postakocsi és sok személykocsi darabokra törött. A bécsi gyorsvonat főkalauzát a postakocsi fedelén találták holtan. A római gyorsvonat főkalauza is a halottak közt van. A második főkalauz megőrült. A szerencsétlenség híre Selzthalból mentővonatot küldtek.

A súlyosan sebesültek száma hat. Temérdek utas könnyebben sérült meg.

Rottenmann, szeptember 20.

A vasuti katasztrófa áldozata tíz halott, köztük a két mozdonyvezető, két főkalauz. A két vonat fűtői halálosan megsebesültek. A szerencsétlenséget a római gyorsvonat mozdonyvezetője okozta.

A szerencsétlenül járt gyorsvonaton aligha volt magyar utas, mert a budapesti központi menetjegyirodában sem vasuti, sem hálókocsi jegyet nem váltott senki a bécs-velencei gyorsvonatra.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Járványos betegségeknek

mint kolera, typhus vagy lázas betegségeknek fő a viz, legbiztosabb óvszer a

KRONDORFI pezsgőhöz, borhoz
SAVANYÚVIZ legjobb ital!
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITAL

mint nyálka oldó szer, ugy magában, mint meleg tejjel vegyítve köhögésnél, rekedtségnél, fűdőburtnál stb. legjobb gyógyszerrel ajánlatik. Nehezen emészto, gyomorhurutnál kitűnő hatása van! Hugyhajtó gyógyital! — Kérjük minden kávéházban és vendéglőben bor vagy pezsgőhöz, mindenkinek kitűnően fog izleni.

Gyermekjáték

a Schicht szappannal való mosás, mert egyszerre tisztít és fehérít is, s meglakait minden fáradságot és megerőltetést!

TANÜGY.

Tanítónői állás — férfi tanerő.

Kissé furcsán hangzik, de a *Tiszántul* egyik mult heti számában csakugyan azt olvastuk, hogy az iskolaszék a Rechtené állására méltányosságból, addig, amig a fiuiskolánál hely ürül számára, *Fekete Pétert* fogja megválasztani a polgári leányiskolához.

Hát ebből a közleményből kettő világos: 1. hogy az iskolaszék maga sem tartja helyén valónak »tanítónői« állásra férfit alkalmazni; 2. hogy a miniszter *Fekete Pétert* több évi szolgálat után sem akarja fölvenni az orsz. tanítói nyugdíjintézet kötelékébe. Ezt magam is igazságtalan dolognak tartanám, de utána járva a dolognak, megtudtam, hogy ezt a miniszteri határozatot alaposan meg lehet felebbezni.

Ugyanis *Fekete Péter* előtt már többen voltak alkalmazva ugyanazon álláson, melyet ő elfoglal. Azt 1895-ben Siposs Árpád előkésége alatt szervezték a rendes uton, miniszteri jóváhagyással, oly célból, hogy a községi iskolánál, főleg polgári fiuiskolánál szükséges helyettesítésekről gondoskodva legyen. Ezen állást rendes pályázat útján, miniszteri megerősítéssel előbb *Vaday József*, aztán *Huszár Károly*, *Báthy Zoltán*, *Horváth István*, végül *H. Fekete Péter* foglalta el.

Mindegyiknek beszámították nyugdíjába az ezen álláson eltöltött időt, sőt Báthy először lévén itt alkalmazva, egyenest ennek alapján vétetett fel a nyugdíjintézetbe: most H. Fekete Pétertől megtagadta ezt a miniszter, amely határozatot azonban az iskolaszékek jogában áll, sőt kötelessége is a mondottak alapján megfeleltetni. Igenis, magam is azt mondom: reperálni kell a H. Fekete Péteren ejtett sérelmet, de nem úgy, hogy a hivatalos lapban »Tanítói állás«-ra hirdetett pályázaton öt válassza meg az iskolaszékek, mert a mai életviszonyok közt nincs kényesebb kérdés a leánynevelésnél; főleg a leányok serdülő korában kell a nevelésük vezetéséhez tapintatos gyöngéd női kéz, mert azokba a fejlődő lelkekbe nemcsak ismereteket kell felhalmozni, de sok olyan kincset is, mely a nő jövőjéhez hivatásához sokkal becsebb az ismeretek halmazánál, de amellyel férfi tanerő, jobban mondva: leánynevelésben járatlan fiatalember nem rendelkezik.

S. D.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Amor a pénzügynök.
Csütörtök: Amor a pénzügynök.
Péntek: Amor a pénzügynök.
Szombat: Hajduk hadnagya.

Josetta kisasszony, a feleségem Az új társulat összeállításánál a legnehezebb kérdést körülbelül a naiva kérdés okozta. Evék óta nem volt a társulatnak olyan naivája, aki igazán megfelelt volna a társulat általános művészi színvonalának; a közönség minden ujonnan bemutatkozó naiváról csak az állandó színház első naiváit, Szohner O-gát és Berlányi Vandát emlegette. Tegnap végre olyan művésznőt láttunk a naiva szerepkörében, akitől első fellépése után a régi érzett naiva-hiány teljes pótlását remélhetjük. *Szentgyörgyi* Márta mindenek előtt igen bájos, kedves megjelenésű művésznő; a fiatalság üde jókedve mosolyog le róla. Játéka csupa megnyerő közvetlenség, tud pajkos, eleven ördög lenni, de a komolyabb érzések sem idegenek tőle. Egész alakítása maga a hamisítatlan természetesség, a mellett eredeti, és minden részletében kidolgozott. Szerződtetése határozott nyereség s annyit már első fellépése után megállapíthatunk Szentgyörgyi Mártáról, hogy közvetlen elődei-nek jóval fölötte áll.

Az előadás általában a legjobbak közé tartozott. *Tóth Elek* kitűnő partnere volt a bemutatkozó új naivának, mellette *Leó* Leo pompás komikuma, továbbá *Sik Rezső*, *Turányi*, *Kassay*, *H. Körössy Juci*, *Angyal Ilka*, *Pogány Janka* és *Gózon Gyula* járultak kisebb szerepekben az est sikeréhez. *Kabos Gyula*, szintén ujonnan szerződött tag, egy kis inas szerepbe vitt ötletet és eredetiséget.

Tegnap volt az első drámai előadás — közzene nélkül. Kissé szokatlan, de ha minden áron azt mondják, hogy ez így modern, hát majd csak hozzászokunk. Bajosabb lesz megszokni, hogy a felvonások előtt a színpadon valami repedt üstdobon verik ki, hányadik felvonás jön. Kriminális szerszám — vagy ez is a modernséghez tartozik?

Kezdődik a bérlet. A bérletes előadások hétfőn veszik kezdetüket. Hétfőn a Szentiványi éji álom kerül színpadra.

Amor a pénzügynök. A mai premiért vörös színlapok hirdetik, a mi beavatottak szerint azt jelenti, hogy a bemutatásra kerülő darab nem épen a legártatlanabb dolgokban bővelkedik. A mementónak kétségtelenül igaz van: »Amor a pénzügynök« olyan házassági bonyodalmakat hoz ma este a színpadra, amelyen alaposan lehet megütközni. Francia bohózat premierje ez. Amor a pénzügynök egy fülíg adós ifjút akar ma este kiházasítani, csak hogy a szerelem, meg a legényélet titkai a menyasszony, a maitresse, az após, anyós, szóval minden és mindenki, aki csak egy párisi bohózatban szerephez juthat, alaposan összekuszálja a pénzügynök jóakaratu szándékát. Vagy a sok botlása és pikantérián keresztül végre mégis minden rendbe jön, az természetes. A bohózatban Szentgyörgyi Márta, Tóthné, Hunyadiné, Tóth, Sik, Hunyadi és Kabos játszanak.

Hajduk hadnagya. Szombaton és vasárnap teljesen új bemutatóval adják a Hajduk hadnagyát. A poetikus szép operett reprize olyan kitérő beosztásban megy, hogy a szombati este premiernek is beillenek.

IRODALOM.

Népnevelési Közlöny. XXVII. évfolyam. 2. szám. Szerkeszti *bodnár* János. Nagyvárad, 1910. szept. 15. E szám válogatott tartalommal jelent meg. Olvassuk belőle a nagyvárad tanárok és tanítók 1910—1911 tanévi beosztását. Folytatólagos cikkben ismertetve van a tüdővész ellen védekező nagyvárad egyesület helyi üdülőhelye. A tanítóegyesület pénztári forgalmáról szóló kimutatás szerint az összes vagyon augusztus hó végén 15884 K 79 fillér. Az érmelléki ref. egyházmegye tanítótestület aug. 30-án tartott gyűlésén *Üröghy Sándor* érmihályfalvai igazgató az egységes tanítói munka szükségességéről olvasott fel. *Király Pirokska* álmósi tanítónő »Tanítunk egyházban« címen tartott értekezést, *Tatos Lajos* »Az akarat neveléséről« és *Szabó Lajos* a tanítói fizetésről tartottak előadást Irodalom és lapszemle zárja be a folyóirat ezen számát.

TÁVIRATOK.

Vilmos császár Bécsben.

Bécs, szeptember 20. Vilmos császár ma délelőtt érkezett meg a bélyei vadászatról és bevonult a schönbrunni kastélyba. A pályaudvar csak kevés embert tudott befogadni, s a szokásos diszszázad hiányzott. Kilenckor vonultak föl a királyi hercegek német egyenruhában, Negyedtízor érkezett a király Paár gróffal marsali egyenruhában a vörössasrenddel. A császár gyorsan lesietett kocsijáról és a királyt kétszer megcsókolta, s melegen kezelt szoritottak. A király a bélyei vadászatról kérdezősködött, miközben a király Vilmos császár vállára tette köpenyét, mert nagyon hideg volt és a kijárat felé indultak. A császár ma fogadta a külügyminisztereket. Hedervárynak a mellszobrát ajándékozta a császár. Azután Vilmos császár bemutatta kíséretét a királynak, majd a főhercegekhez fordult és első sorban Ferenc Ferdinánd trónörökösnek nyújtott kezét. Az uralkodók ekkor Tschirschky bécsi nagykövettel és Szögyény Marich László berlini nagykövettel tanács-

koztak. A felségek ezután kocsiba ültek. Vilmos császár Ferenc József jobboldalán foglalt helyet és a közönség viharos éljenzése közben Schönbrunnba hajtatott. Egy diákcsoport a »Heil Dir im Siegeskranz«-ot énekelte.

A fogadtatásnál gróf Brokkdorff-Rantzau budapesti német főkonzul is jelen volt.

Hofrichter a börtönben.

Bécs, szept. 20. Hofrichter Adolf most a möllersdorfi katonai fogházban szenvedő husz évre szabott börtönbüntetését itt is egyre hangoztatja ártatlanságát és hangsúlyozza, hogy semmi része sincs Mader kapitány meggyilkolásában.

Hozzáértőivel levél útján érintkezik Hofrichter. Ezekben a levelekben is majdnem kizárólag csak az ártatlanságáról beszél és a kiszabadulásában reménykedik. Feleségét, aki Bécsset gyermekeivel együtt már elhagyta, arra kéri, hogy próbáljon meg mindent a kiszabadítása érdekében. »Minden vádat magadra vehetsz«, írja levelében. A súlyos megpróbáltatásokat szenvedett asszony persze nem igen hajlik e jó tanácsokra.

Mehalt egy híres színész.

Bécs, szeptember 20. Kainz József udvari színész ma reggel fél hatkor meghalt.

Igazságszolgáltatás.

§ **Elítélt angyalcsináló.** Özv. *Király* Lajosné gáboriáni a szony állott tegnap a bíróság előtt, akit azzal vádolt a kir. ügyészség, hogy egy másik parasztasszonynak elhajította a gyermekét. A tanúk igazolták a vádat és ezért a bíróság özv. *Király* Lajosné 7 hónapi börtönrre ítélte. Elnök *Ember Géza*, ügyész *Lázár Márton* volt.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, szept. 20.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	851.25
Oszták hitel	—	—	663.75
4%-os koronajáradék	—	—	91.90
Államvasut	—	—	758.—
Jelzálogbank	—	—	492.50
Leszámitoló bank	—	—	605.—
Hazai Bank	—	—	313.—
Kereskedelmi részv.	—	—	753.—
Rimamurányi	—	—	—
Salgótarjáni	—	—	—
Közuti vasut	—	—	763.50
Városi villamos	—	—	408.50
Adria	—	—	529.—

Irányzat: Szilárd.

A gabonatőzsde.

50 kilogramonkint.

Buza októberre	—	—	9.92
Rozs októberre	—	—	7.28
Zab októberre	—	—	7.83
Tengeri májusra	—	—	5.70

Irányzat: Gyenge.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSŐ-UTCZA 5. SZ.

A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal u j o n n a n berendezve.

Mindennemü hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
≡ készítettnek. ≡

Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTUL”
politikai napilap kiadóhivatala.

Alapított :
1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett a „Tiszántul”-ban közöltetnek.

Alapított :
1894.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,
hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitűnő italokat
és izletes ételeket
olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne
menjen egyedül, hanem családjá-
val és barátaival, hogy a kellemes
szórakozást megoszthassa velök.
— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.
Társas ebédek, vacsorák és abo-
nensek polgári árban lesznek kiszol-
gálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a
NEMZETI-szál-
loda, vendéglő és kávéház bérlője.

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizethetni
mindennap.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40
gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor.
100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék karteli áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fény-
képes-izzólámpák ugyancsak legolcsóbb
áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kapha-
tók a villamos telepen külön e-
célra épített nagy

csillár-raktárunkat

megtakításra ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bőví-
tését, átalakítá-
sát, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szén-
pálcák száll-
ítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb árak mellett.

villamos világítás

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Bornyomó zsákok.

Ürmös ágyhoz
való cikkek a
legjutányosabban
o kaphatók. o

Mezey János és Társa cégnél
Szent László-tér.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

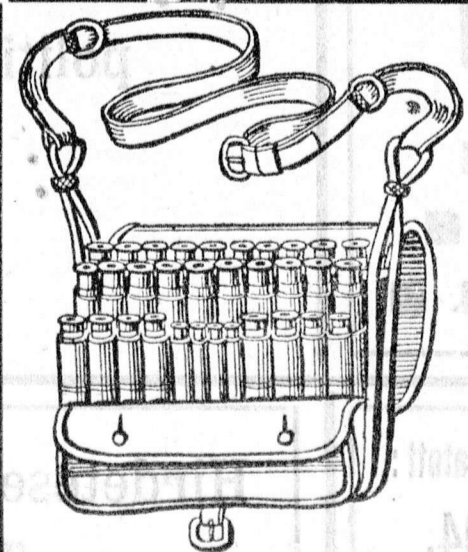
Telefon helyben és vidéken 390.

M. kir. lőpor áruda

Wöllersdorfi vadásztölté-
nyek egyedüli elárusítói.

Vadászati felszerelések,
vadászfegyverek.

Mindenemű és fajta fegyver töltények készen megtöltve nagy választékban.